

Terugblik normering doorstroomtoets Bonaire 2026

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Inhoud	4
2.1	Aanbod en vorm: digitaal en lineair	4
2.2	(Referentie)niveaus	4
3.	Toegepaste normering	5
3.1	Totstandkoming toetsadviezen	5
3.2	Vergelijken resultaten	6
4.	Deelnemers en hun voorlopige schooladviezen	7
4.1	Deelnemende scholen en leerlingen	7
4.2	Voorlopige schooladviezen	7
5.	Resultaten normering	8
5.1	Toetsadviezen	8
5.2	Relatie voorlopig schooladvies en toetsadvies	8
5.3	Resultaten per terrein	9
5.4	Resultaten 2026 een nulmeting	10
6.	Referenties	11

1. Inleiding

Op 1 januari 2023 trad de [Wet doorstroomtoetsen primair onderwijs \(po\)](#) in werking en daarmee de verplichting voor leerlingen op Bonaire om in het laatste schooljaar van het po een doorstroomtoets te maken. Het toetsadvies dat hieruit volgt fungeert als objectief en tweede gegeven naast het voorlopig schooladvies om tot een passend definitief schooladvies voor het voortgezet onderwijs (vo) te komen. De nieuwe verplichtingen vanuit de Wet doorstroomtoetsen po traden voor Caribisch Nederland officieel in werking op 1 augustus 2025. Daarom maakten alle leerlingen uit groep 8 op Bonaire van maandag 26 tot en met donderdag 29 januari 2026 voor het eerst een doorstroomtoets Bonaire.¹ Deze doorstroomtoets toetst de terreinen Papiamentu, Nederlands als vreemde taal (NVT) en Rekenen.

De doorstroomtoets Bonaire wordt ontwikkeld en aangeboden door Bureau ICE. Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) beoordeelt de kwaliteit van de doorstroomtoets via de [Regeling beoordelingskader](#) en zorgt er via de [Regeling beoordelingsnormen](#) voor dat de toets de prestatie van de leerling vertaalt in het juiste resultaat: een toetsadvies voor het best passende brugklatype en een uitspraak over de vaardigheid van de leerling op de drie terreinen. Stichting Cito ondersteunt bij de beoordeling en de normering als adviseur.

Begin 2026 publiceerden wij [een rapportage](#) over de voorbereiding van de normering van de eerste doorstroomtoets Bonaire.

¹ In Nederland hebben we het bekostigd onderwijs en het niet-bekostigd onderwijs (NBO), ook wel particulier of privéonderwijs genoemd. De doorstroomtoets Bonaire is alleen afgenomen op bekostigde scholen.

2. Inhoud

2.1 Aanbod en vorm: digitaal en lineair

Anders dan in Europees Nederland wordt er op Bonaire één doorstroomtoets van één aanbieder in één modus aangeboden: een digitale doorstroomtoets Bonaire van Bureau ICE. Deze doorstroomtoets Bonaire moet, net als die voor Europees Nederland, voldoen aan alle kwaliteitscriteria van het [beoordelingskader van het CvTE](#). Deze doorstroomtoets is lineair: leerlingen krijgen dezelfde opgaven in dezelfde volgorde voorgelegd.² Leerlingen kunnen tijdens het maken van de toets gebruik maken van door de aanbieder verstrekte papieren boekjes met (lees)teksten, als ondersteunende aanvulling op de digitale (lees)teksten. De aanbieder stelde via [diens website](#) oefenopgaven beschikbaar om leerlingen voor te bereiden op de vraagvormen en de navigatie door de toets.

2.2 (Referentie)niveaus

De doorstroomtoets Bonaire heeft onder andere de functie om een uitspraak te doen over het behalen van de in deze toets opgenomen (referentie)niveaus van Papiamentu, NVT en Rekenen.

De doorstroomtoets Bonaire toetst de (sub)domeinen Lezen en Taalverzorging voor Papiamentu op het referentieniveau 1F. De operationalisatie van het [referentiekader Papiamentu](#) is opgenomen in de [toetswijzer doorstroomtoets Bonaire](#). Om te bepalen waar we de grens moeten leggen voor het referentieniveau 1F voor Papiamentu, zijn toetsopgaven via een zorgvuldige standaardbepalingsprocedure voorgelegd aan een panel van deskundigen. Met de input van het panel stelden we vervolgens de standaard vast, zoals in onze eerder gepubliceerde [rapportage](#) is te lezen.

De doorstroomtoets Bonaire toetst Nederlands niet als moedertaal, maar als vreemde taal. De inhoudelijke basis hiervoor is het [Europees Referentiekader \(ERK\)](#) en ook hiervan is de operationalisatie opgenomen in de toetswijzer doorstroomtoets Bonaire. Voor de ERK-niveaus A2 en B1 van de taalactiviteiten Lezen (inclusief het aspect Woordenschat) en Luisteren van NVT bepaalden we via dezelfde procedure als voor Papiamentu een standaard.

Rekenen in de doorstroomtoets Bonaire bevat dezelfde inhoud en referentieniveaus als in Europees Nederland, namelijk 1F en 1S van het [referentiekader Taal en Rekenen](#). Het niveau dat een leerling beheerst, kan via de standaarden voor de doorstroomtoets in Europees Nederland overgebracht worden op de schaal voor de doorstroomtoets Bonaire. De Rekenen-toetsopgaven in de doorstroomtoets Bonaire kunnen licht verschillen van de toetsopgaven in de doorstroomtoetsen van Europees Nederland, aangezien de toetsaanbieder deze waar nodig en mogelijk heeft aangepast aan de Bonairiaanse context. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het bij voorkeur gebruiken van het woord 'barrio' (buurt, wijk) boven begrippen als 'stad' of 'dorp', welke in de praktijk op Bonaire zelden tot nooit gebruikt worden. Ook wordt rekenen met geld met Amerikaanse dollars gedaan en krijgen deze leerlingen zoveel mogelijk voor hen herkenbare (plaats)namen en producten gepresenteerd. Verder worden laagfrequente rekenbegrippen (bijvoorbeeld kwartaal) alleen gebruikt als het nodig is om het rekendoel te toetsen.

2 Bij Rekenen krijgt iedere leerling alle opgaven in een willekeurige volgorde aangeboden.

3. Toegepaste normering

Het CvTE is verantwoordelijk voor de normering van de doorstroomtoets Bonaire. De normering van de doorstroomtoets Bonaire in 2026 is volgens planning en zonder bijzonderheden verlopen. Dankzij de inspanningen van de leerlingen en scholen op Bonaire hadden we hiervoor ook voldoende en geschikte data.

De normering vond plaats na de afname van de toets eind januari. Naast de afnamegegevens van de toets, zijn eerder ook afnamegegevens verzameld van proeftoetsen op Bonaire. Met al deze gegevens voerde Bureau ICE in samenwerking met Stichting Cito de normeringsprocedure uit, waarna wij uiteindelijk het besluit over de normering hebben genomen. Er is geen aanleiding geweest om de normering voor 2026 af te laten wijken van hoe we die in de Regeling beoordelingsnormen beschreven.

De opgaven van de doorstroomtoets Bonaire hebben in 2026 nagenoeg allemaal – op één na – naar behoren gefunctioneerd. Bij het terrein Rekenen is van de oorspronkelijk vijftig afgenomen opgaven na de analyse van de resultaten besloten één opgave niet mee te laten tellen.

3.1 Totstandkoming toetsadviezen

In overleg met de Scholengemeenschap Bonaire (SGB) – de enige vo-school op Bonaire – hebben we in 2025 al de indeling in toetsadviescategorieën voor de doorstroomtoets Bonaire bepaald. Hiermee sluiten de toetsadviezen aan bij de praktijk op Bonaire, waar vrijwel alle leerlingen na groep 8 naar de SGB gaan. De vastgestelde indeling van de toetsadviezen is gelijk aan de indeling in Europees Nederland, met als enig verschil de naamgeving van de categorie ‘vmbo gl-tl’. De SGB hanteert hiervoor de term ‘mavo’. De doorstroomtoets Bonaire heeft daarmee zes toetsadviezen, waarvan vijf dubbele: pro/vmbo-bb, vmbo-bb/kb, vmbo-kb/mavo, mavo/havo en havo/vwo, en één enkelvoudig: vwo.

Om te bepalen wanneer een leerling welk toetsadvies ontvangt, moesten we de grenzen voor de toetsadviescategorieën definiëren, zoals is te lezen in [onze rapportage](#) over de voorbereiding van de normering. De wijze waarop de grenzen voor de toetsadviescategorieën voor de doorstroomtoets Bonaire tot stand zijn gekomen, verschilt van de wijze waarop dit voor Europees Nederland is gebeurd. Dat komt mede doordat er voor Bonaire nog weinig doorstroomonderzoek heeft kunnen plaatsvinden én weinig doorstroomdata beschikbaar zijn, waar voor Europees Nederland al over decennia data beschikbaar zijn op zeer grote schaal.

Om de weging voor de doorstroomtoets Bonaire te kunnen bepalen is de doorstroomrelevantie achterhaald van de drie te toetsen terreinen. Op basis van de beschikbare (rapport)cijfers voor Papiamentu, Nederlands³ en Rekenen, die de po-scholen op Bonaire aanleverden, voerden we een regressieanalyse uit. Tabel 1 geeft de resultaten van de analyse weer die resulteerde in de wegingsfactoren voor de terreinen.

3 Bij gebrek aan beschikbare (rapport)cijfers voor NVT zijn vooralsnog beschikbare (rapport)cijfers van Nederlands als moedertaal gebruikt voor het bepalen van de wegingsfactor voor NVT.

Tabel 1: Wegingsfactoren tussen en binnen de drie terreinen van de doorstroomtoets Bonaire in percentages

Terrein	Gewicht terrein in %	(Sub)domein/Aspect	Gewicht (Sub)domein/Aspect in %
Papiamentu	19	Lezen	9,5
		Taalverzorging	9,5
NVT	39	Lezen	19,5
		Luisteren	19,5
Rekenen	42		42

Voor Papiamentu en NVT is bij gebrek aan specifieke standaarden, binnen de terreinen en tussen de (sub)domeinen ofwel aspecten, ervoor gekozen om de (sub)domeinen ofwel aspecten elk 50% te laten meewegen.

3.2 Vergelijken resultaten

Om te zorgen dat iedere leerling een uitslag krijgt die een zo goed mogelijke afspiegeling van diens vaardigheid is, ongeacht in welk jaar de leerling de toets maakt, maken we gebruik van equivaleren. Equivaleren is een methode waarbij scores op verschillende toetsen onderling gelijk worden gesteld.

Voor de doorstroomtoets Bonaire wordt voor de equivalering gebruikgemaakt van een zogenaamd anker. Dit is een speciaal geselecteerde set opgaven. Hiermee kunnen we toetsdata van verschillende toetsen ook over de jaren heen met elkaar vergelijken. Voor de equivalering via ankeropgaven gebruiken we absolute standaarden.

We maken gebruik van een anker om de normering van Rekenen over te zetten vanuit de doorstroomtoetsen in Europees Nederland. Daarnaast zijn ankeropgaven nodig om in de toekomst voor alle drie de terreinen resultaten over jaren heen te kunnen gaan vergelijken op Bonaire.

4. Deelnemers en hun voorlopige schooladviezen

4.1 Deelnemende scholen en leerlingen

In totaal maakten uiteindelijk 238 leerlingen van de acht bekostigde scholen op Bonaire de doorstroomtoets Bonaire in 2026. Het aantal leerlingen dat de doorstroomtoets Bonaire maakte varieerde tussen 5 leerlingen (2,1% van de totale doorstroomtoetspopulatie) en 57 leerlingen (23,9% van de totale doorstroomtoetspopulatie) per school. Voor deze Terugblik hadden we de beschikking over de resultaten van 236 leerlingen.⁴

4.2 Voorlopige schooladviezen

Voorafgaand aan de afname van de doorstroomtoets krijgen leerlingen van hun school een voorlopig schooladvies. In de voorlopige schooladviezen op Bonaire van 2026 komen zowel enkelvoudige (één schoolsoort) als meervoudige adviezen (twee schoolsoorten) voor. Tabel 2 geeft de verdeling van de voorlopige schooladviezen van de deelnemers aan de doorstroomtoets Bonaire in 2026 weer.

Tabel 2: Aantallen en percentages voorlopige schooladviezen deelnemers doorstroomtoets Bonaire in 2026

Voorlopig schooladvies	Aantal leerlingen	Percentage
praktijkonderwijs (pro)	19	8,1
vmbo bb	44	18,6
vmbo bb/kb	33	14,0
vmbo kb	23	9,7
vmbo kb/mavo	39	16,5
mavo	27	11,4
mavo/havo	23	9,7
havo	11	4,7
havo/vwo	8	3,4
vwo	9	3,8
Totaal	236	

⁴ Twee leerlingen haalden de doorstroomtoets later in waardoor hun resultaten hier niet zijn meegenomen.

5. Resultaten normering

5.1 Toetsadviezen

In tabel 3 geven we een overzicht van de toetsadviezen van de deelnemers aan de doorstroomtoets Bonaire in 2026.

Tabel 3: Aantallen en percentages toetsadviezen van deelnemers doorstroomtoets Bonaire 2026

Toetsadvies	Aantal leerlingen	Percentage
pro/vmbo bb	52	22,0
vmbo bb/kb	88	37,3
vmbo kb/mavo	44	18,6
mavo/havo	31	13,1
havo/vwo	15	6,4
vwo	6	2,5
Totaal	236	

5.2 Relatie voorlopig schooladvies en toetsadvies

Tabel 4 geeft de relatie weer tussen het voorlopig schooladvies en het toetsadvies van de deelnemers aan de doorstroomtoets Bonaire in 2026. De percentages geven per voorlopig schooladvies de percentages toetsadviezen weer. Ter illustratie: van de leerlingen die een voorlopig schooladvies 'pro' ontving, ontving vervolgens 94,7% een toetsadvies pro/vmbo bb en 5,3% een toetsadvies vmbo bb/kb. De percentages waar het voorlopig schooladvies een overlap heeft met het toetsadvies zijn dikgedrukt. Daardoor zien we bijvoorbeeld dat 100% van de leerlingen die een vmbo kb of vmbo kb/mavo voorlopig schooladvies ontving ook een toetsadvies kreeg dat hiermee (deels) overlapt⁵. Aandachtspunt bij het vergelijken van het voorlopige schooladvies en het toetsadvies is dat deze niet uitgaan van dezelfde indeling in schoolsoorten. De toetsadviescategorieën zijn meervoudige adviezen, met uitzondering van het enkelvoudige toetsadvies vwo, terwijl de voorlopige schooladviezen meer enkelvoudige adviescategorieën kennen.

5 Door de individuele percentages op één decimaal af te ronden kan het voorkomen dat zij tot 99,9% in plaats van 100% opsommen.

Tabel 4: Relatie voorlopig schooladvies en toetsadvies van deelnemers doorstroomtoets Bonaire 2026 in percentages

Voorlopig schooladvies	pro	vmbo bb	vmbo bb/kb	vmbo kb	vmbo kb/mavo	mavo	mavo/havo	havo	havo/vwo	vwo
Toetsadvies										
pro/vmbo bb	94,7	50,0	36,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
vmbo bb/kb	5,3	43,2	54,5	87,0	53,8	29,6	0,0	9,1	0,0	0,0
vmbo kb/mavo	0,0	6,8	6,1	13,0	33,3	37,0	39,1	27,3	12,5	0,0
mavo/havo	0,0	0,0	3,0	0,0	12,8	25,9	39,1	45,5	37,5	11,1
havo/vwo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,7	13,0	18,2	37,5	66,7
vwo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,7	8,7	0,0	12,5	22,2

Tabel 5 geeft aan hoeveel procent van de deelnemers van de doorstroomtoets Bonaire 2026 een lager, gelijk ofwel hoger⁶ toetsadvies ontving ten opzichte van het voorlopig schooladvies.

Tabel 5: Vergelijking voorlopig schooladvies t.o.v. toetsadvies van deelnemers doorstroomtoets Bonaire 2026 in percentages

	Percentage
Lager toetsadvies dan voorlopig schooladvies	51,7
Gelijk toetsadvies aan voorlopig schooladvies	26,7
Hoger toetsadvies dan voorlopig schooladvies	21,6

Bij het interpreteren van deze gegevens is het belangrijk te vermelden dat er al gesproken wordt van 'lager of hoger toetsadvies' als een leerling een meervoudig toetsadvies ontvangt, maar een enkelvoudig voorlopig schooladvies ontving. Als een leerling bijvoorbeeld een voorlopig schooladvies havo ontving, maar erna een havo/vwo toetsadvies, wordt er dus al gesproken van een 'hoger toetsadvies' volgens de [handreiking schooladvisering](#) van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

5.3 Resultaten per terrein

5.3.1 Papiamentu

Tabel 6 geeft de percentages weer van de leerlingen die het referentieniveau 1F behaalden voor Papiamentu Lezen en Taalverzorging op de doorstroomtoets Bonaire van 2026.

Tabel 6: Percentage behaalde referentieniveaus op de doorstroomtoets Bonaire van 2026

(Sub)domein	Niveau	Percentage
Papiamentu Lezen	1F	41,5
Papiamentu Taalverzorging	1F	11,4

⁶ Bij gebrek aan een betere bewoording is gekozen voor lager en hoger toetsadvies, voor pro tot vwo. Aan de gekozen formulering is geen waardeoordeel verbonden.

Deze percentages zijn laag in vergelijking met de behaalde percentages voor NVT en Rekenen. De verwachting is dat de resultaten de komende jaren zullen verbeteren omdat scholen aangeven dat het onderwijs meer op Papiamentu – en de toetsing ervan – gericht zal worden. Taalverzorging Papiamentu heeft volgens de scholen tot dusverre relatief weinig aandacht gekregen in het formele onderwijs.

5.3.2 NVT

Tabel 7 geeft de percentages behaalde ERK-niveaus weer op de doorstroomtoets Bonaire van 2026 voor NVT.

Tabel 7: Percentage behaalde ERK-niveaus op de doorstroomtoets Bonaire van 2026 voor NVT

Aspect	Niveau	Percentage
NVT Lezen	A2	91,5
	B1	56,4
NVT Luisteren	A2	92,0
	B1	67,8

Deze percentages voor de niveaus A2 en B1 voor NVT zijn hoog in vergelijking met de percentages voor Papiamentu en Rekenen. De resultaten in tabel 7 laten zien dat leerlingen A2 Lezen en Luisteren meestal beheersen. Voor B1 liggen de percentages lager.

5.3.3. Rekenen

Tabel 8 geeft de percentages per referentieniveau weer op de doorstroomtoets Bonaire van 2026 voor Rekenen.

Tabel 8: Percentage behaalde referentieniveaus op de doorstroomtoets Bonaire van 2026 voor Rekenen

Toetsadvies	Percentage behaald
1F	56,4
1S	10,6

Deze percentages voor de niveaus 1F en 1S voor Rekenen zijn hoger in vergelijking met de percentages voor Papiamentu, maar lager in vergelijking met de percentages voor NVT. De resultaten in tabel 8 laten zien dat iets meer dan de helft van de leerlingen het referentieniveau 1F beheerst. Voor 1S liggen de percentages lager.

5.4 Resultaten 2026 een nulmeting

De resultaten voor het jaar 2026 zijn een nulmeting, omdat niet eerder een doorstroomtoets met deze inhoud en (referentie)niveaus op Bonaire verplicht is afgenomen. Afnames in de komende jaren zullen uitwijzen hoe de resultaten zich ontwikkelen.

6. Referenties

CvTE (2025a) Rapportage voorbereiding normering van de eerste doorstroomtoets po Bonaire – <https://www.cvte.nl/documenten/2025/12/18/rapportage-voorbereiding-normering-van-de-eerste-doorstroomtoets-po-bonaire>

CVTE (2025b) Regeling toetswijzer doorstroomtoets po Bonaire – <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2025-5279.html>

CVTE (2026a) Regeling beoordelingskader doorstroomtoets po Bonaire – <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2026-101.html>

CVTE (2026b) Regeling beoordelingsnormen doorstroomtoets po Bonaire – <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2026-98.html>

Rijksoverheid (2022) Wet doorstroomtoetsen po – <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2022-135.html>

Rijksoverheid (2025a) Toetsbesluit po – <https://wetten.overheid.nl/BWBR0035216/2025-08-01>

Rijksoverheid (2025b) Handreiking schooladvisering – <https://open.overheid.nl/documenten/713f2deb-931c-47e4-8bff-87d34e870676/file>

Rijksoverheid (2026) Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen – <https://wetten.overheid.nl/BWBR0027679/2026-08-01>

Colofon

College voor Toetsen en Examens (CvTE)

© 2026 CvTE, Utrecht. Alle rechten voorbehouden, met uitzondering van het recht het werk openbaar te maken of te vermenigvuldigen.

Augustus 2026